

Katsaus yhteiskuntaan ja nuorten tyttöjen asemaan Malawissa

TAUSTASELVITYS MALAWI-HANKKEESEEN

TAKSVÄRKKI RY / LENA SEPPINEN

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Yhteiskunta	3
2.1 Demokratia & sananvapaus.....	4
2.3 Kansalaisyhteiskunta	5
2.4 Ihmisoikeudet	8
3. Talous.....	9
3.1 Korruptio.....	10
3.2 Elinkeinot	10
3.3 Ilmastonmuutos, väestönkasvu & kaupungistuminen	10
4. Kehitys	12
4.1 Inhimillisen kehityksen mittarit Human Development Index (HDI)	12
4.2 Köyhyys.....	13
4.3 Vuosituhattavoitteet	14
4.4 Kehitysyhteistyön määrärahat	14
5. Väestö.....	16
5.1 Kielet & uskonnot	17
6. Naisten, tyttöjen, vammaisten ihmisten ja nuorten asema	19
6.1 Nuorten asema & oikeudet Malawissa	20
Koulutus.....	20
Nuorisotyöttömyys	22
National Youth Policy 2013 & nuorisosektorin toimijat	23
6.2 Naiset & tytöt	25
National Gender Policy	26
Tyttöjen koulunkäynti.....	27
Raskaus ja koulunkäynti	28
Tyttöjen tulevaisuus: Naisten poliittinen osallisuus.....	29
6.3 Vammaisten ihmisten asema Malawissa	30
Lainatut lähteet	33

1. Johdanto

Tämä taustaselvitys on tehty vuonna 2018 Malawin Salimassa alkavan kehitysyhteistyöhankkeen hankesuunnitteluprosessia sekä hankkeeseen liittyvää koulukampanjaa varten. Selvityksessä kuvataan Malawin sosiaalista ja taloudellista toimintaympäristöä demograafisesta sekä laadullisesta näkökulmasta. Lisäksi selvitys keskittyy maan kehityksen tilaan sekä nuorten, erityisesti tyttöjen, asemaan ja heidän koulunkäytäntönsä esteisiin, jotka ovat hankkeen keskiössä. Läpileikkaavaa teemaa, inklusiivista opetusta, tarkkaillaan erityisesti vammaisten nuorten näkökulmasta.

Lähteinä on käytetty kansainvälisten järjestöjen ja instituuttien julkaisemia tilastoja ja raportteja sekä hallitusten omia julkaisuja, niin politiikkasuunnitelmia kuin edistysraporttejakin. Yleiskuvaa on pyritty täydentämään ja päivittämään myös lehtiartikkeleilla ja akateemisilla julkaisuilla. Tilastoissa on pyritty käyttämään uusinta ja luotettavinta tietoa, jonka vastaavuus on tarkistettu useammasta lähteestä. Kaikesta ei kuitenkaan ole löytynyt tarkkaa tilastollista tietoa.

2. Yhteiskunta

Muodoltaan pitkulainen Malawin tasavalta, entiseltä nimeltään Njassamaa, sijaitsee eteläisessä Afrikassa sisämaassa. Sen rajanaapureita ovat Mosambik, Sambia ja Tansania. Maan pinta-ala on noin 118 486 neliometriä. Kolmasosan pinta-alasta kattaa Malawijärvi, joka on osa Itä-Afrikan hautavajoamaa ja yksi mantereen suurista järvistä. Maan eri alueita kuvaavat suuret korkeuserot ja esimerkiksi vuoristoalue on Afrikan sateisinta aluetta. Malawi on saanut lempinimen *The Warm Heart of Africa*. Maa on yksi Afrikan pienimmistä ja maailman vähimmän kehittyneistä. Talous perustuu maatalouteen ja valtio on pitkälti riippuvainen ulkoisesta rahallisesta avusta. Maatalous työllistääkin suurimman osan väestöstä. Tärkeimpiä vientituotteita ovat mm. tupakka, tee ja sokeri, kun taas luonnonvaroista kalkkikivi, uraani, kivihiili ja bauksiitti ovat merkittäviä.

Malawi itsenäistyi Britannian siirtomaavallasta vuonna 1964. Itsenäisyyden ensimmäiset 30 vuotta maata hallitsi Hastings Kamuzu Banda yksipuoluejärjestelmällä. Banda edusti Malawin kongressipuoluetta (Malawi Congress Party – MCP). Ensimmäiset demokraattiset monipuoluevaalit järjestettiin vuonna 1994, jolloin Bakili Muluzi, Yhdistyneen demokraattisen rintaman (United Democratic Front – UDF) edustajana, valittiin maan presidentiksi. Muluzi hallitsi kahden sallitun kauden ajan, minkä jälkeen vuonna 2004 Bingu wa Mutharika voitti yleiset vaalit. Mutharika kuoli kesken toisen hallintokautensa vuonna 2012, jolloin hänet korvasi varapresidentti Joyce Banda. Bandasta tuli historian toinen naispresidentti Afrikassa. Banda perusti oman puoleensa *People's Party*n jouduttuaan erimielisyyksiin *Democratic Progressive Party*n kanssa, jota Mutharika edusti. Vuoden 2014 toukokuun vaaleissa Bandaa ei äänestetty jatkamaan presidenttinä, vaan kansa äänesti presidentikseen Peter Mutharikan – menehtyneen presidentin veljen.

Malawi on monipuoluedemokratia, jossa presidentti on valtion päämies sekä hallituksen johtaja, joka nimeää itse kabinetinsa ja varapresidentin. Vaalit järjestetään viiden vuoden välein. Vuoden 2014 vaaleissa malawilaiset äänestivät ensimmäistä kertaa samanaikaisesti uuden presidentin, parlamentin sekä paikallishallinnon. Maa jakautuu kolmeen alueeseen, joiden paikallishallinto jakautuu 28:an piiriin. Alue- ja piirihallinnoijat nimittää keskushallinto. (The World Factbook, 2017)

Bingu wa Mutharikan kaudella Malawi menetti paljon ulkopuolisia rahoittajia presidentin harjoittaman ulkopoliitikan, huonon hallinnon ja ihmisoikeusloukkauksien vuoksi. Joyce Banda

pyrki hallintonsa aikana elvyttämään ulkosuhteita niin naapurimaiden kuin Afrikan ulkopuolisten valtioidenkin kanssa saadakseen maan talouden jaloilleen. Kansainvälisesti hyvästä maineesta huolimatta, Bandan kaudella hallituksen kulutus ja korruptio pysyivät edelleen ongelmina.

Malawi on Afrikan unionin, Kansainyhteisön, Yhdistyneiden kansakuntien (YK), Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF), Maailmanpankin (The World Bank) sekä maailman terveysjärjestön (WHO) jäsen. Maan hallinnollinen pääkaupunki on Lilongwe, mutta kaupallinen ja taloudellinen keskus on Blantyre.

2.1 Demokratia & sananvapaus

Hieman ennen vuoden 2014 vaaleja tehty Open Society Foundationin arviointi demokratiasta ja poliittisesta osallistumisesta Malawissa (Chirwa, 2014) toteaa demokratian yleisesti ottaen toimivan muutamia haasteita lukuun ottamatta. Paikallis- sekä presidentinvaalien järjestämisessä on ollut hankaluuksia ja epäilyksiä vilpistä. Presidentinvaaleissa voittaja voi saada esimerkiksi vähemmän ääniä kuin muut ehdokkaat yhteensä. Paikallishallinnot toimivat heikosti ja vuonna 1998 alkaneen hajautetun hallinnon toteutuminen on kesken, mikä vaikuttaa suoraan tavallisten kansalaisten poliittiseen osallistumiseen: Kansalaisilla ei ole tiloja ja kanavia poliittista osallistumista varten paikallistasolla. Paikallishallinnoiden rakenne on myös heikolla pohjalla. (Chijere Chirwa, 2014)

Politiikassa puolueiden toimintaa ei rajoiteta, mutta puolueet ovat sisäisesti, rakenteellisesti ja ideologisesti heikkoja sekä niiden toiminnan valvomisessa on puutteita. Maan kehitystä on kuitenkin tukenut sen poliittinen vakaus. Merkittävimmät valtionvastaiset mielenosoitukset tapahtuivat heinäkuussa 2011. (Chijere Chirwa, 2014) Vuonna 2016 Malawi vahvisti tukensa kansainväliselle rikostuomioistuimelle, toisin kuin esimerkiksi Etelä-Afrikka ja Gambia (CONGOMA, 2016).

Lehdistö Malawissa saa toimia vapaasti, tosin hallitusta kritisoivat toimittajat ja julkaisut saattavat joutua ahdistelun ja väkivallan uhreiksi. Journalismin laatua on myös kritisoitu: julkaistut tekstit harvoin tarjoavat kunnollista kritiikkiä tai vaihtoehtoisia näkökulmia ajankohtaisiin asioihin (Chijere Chirwa, 2014). Vuoden 2016 arvioinneissa maa sai luvun 45 Freedom Housen *Press Freedom Score* -mittarilla lukujen 0 (paras) ja 100 (huonoin) välillä. Toimittajat ovat listanneet haasteeksi muun muassa valtion tietojen saamisen vaikeuden.

Lehdistönvapaus ja erityisesti tieto- ja viestintäteknikkaa koskevien lakien valmistelu ovat olleet esillä maan politiikassa 2010-luvulla. Tieto- ja viestintäteknikkaa koskeva laillinen viitekehys nimittäin puuttuu vielä kokonaisuudessaan, kenties siksi, että sille ei ole ollut varsinaista tarvetta: Vain 6 % malawilaisista käyttää internetiä, koska tietokoneet ja verkkoyhteydet ovat vaikeasti saatavilla. Joyce Bandan hallituksen aikaan tehtiin kuitenkin lakiesityksiä, jotka olisivat voineet rajoittaa sananvapautta sähköisissä medioissa. Esitykset eivät edenneet. Valtaosa internetin käyttäjistä Malawissa käyttävät sitä puhelintensa kautta: n. 32 %:lla väestöstä oli mobiililiittymä vuonna 2013. (Freedom House, 2015–2016)

Vuoden 2016 joulukuussa maassa allekirjoitettiin *Access to Information Act*, jota pidetään merkittävänä saavutuksena läpinäkyvyyden ja ihmisoikeuksien kannalta (CONGOMA, 2016). Laki takaa paremmin esimerkiksi pääsyn julkisen sektorin tietoihin sekä niiden avoimuuden, mikä on aiemmin ollut haaste toimittajien ja kansalaisjärjestöjen työssä. Lisäksi laissa nimetään *The Malawi Human Rights Commission* maan julkisen tiedon komissioksi, mikä on herättänyt vastustusta hallituksen puolelta, mutta kannatusta median ja suuren yleisön parissa. Tammikuussa 2017, presidentti Mutharika pääsihteeri kuitenkin varoitti valtion työntekijöitä tiedon jakamisesta ilman hänen toimistonsa hyväksyntää. Vaikka eduskunta on hyväksynyt lain, puuttuu siitä vielä itse presidentin allekirjoitus. (ICNL, 2016)

2.3 Kansalaisyhteiskunta

Kansalaisyhteiskunta Malawissa käsittää kansalaisjärjestöt, uskontoperustaiset järjestöt, kauppaliitot ja muut ryhmät, joita on ollut olemassa jo ennen itsenäistymistä.

Kansalaisyhteiskunnalla on ollut merkittävä rooli maan kehittämisessä, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumisessa sekä valtion ja kansalaisten välisen keskustelun ylläpitämisessä ja valtion toimien tarkkailussa. Haasteita ja rajoitteita kansalaisyhteiskunnan toiminnalle kuitenkin löytyy, varsinkin jos kyseessä on ihmisoikeuksiin ja hallituksen tarkkailuun keskittyvät liikkeet. Oikeus vapaaseen poliittiseen osallistumiseen on taattu maan perustuslaissa, mutta muut pykälät ovat usein ristiriidassa näiden kanssa. Esimerkiksi siirtomaa-ajalta alun perin olevan lain *Preservation of Public Security Actin* nojalla *Ministry of Information* voi kieltää sellaisen sisällön julkaisun, jonka he näkevät yleiselle turvallisuudelle vaaralliseksi. (Chijere Chirwa, 2014)

Kansalaisyhteiskunnan toimijat, jotka tarkkailevat hallitusta ja raportoivat korruptiotapauksista, toimivat usein poliittisesti herkässä toimintaympäristössä, jolloin hallitus mieltää heidät 'oppositiona.' Aktivistien ja äänekkäimpien toimijoiden ahdistelua ja uhkailua on tapahtunut jokaisen presidentin aikakaudella (Chijere Chirwa, 2014). Malawin rikoslaisissa on kapinaa (*sedition*) koskeva laki, jonka valossa esimerkiksi presidentin kritisoiminen voidaan tuomita rikolliseksi toiminnaksi. (ICNL, 2016)

Myös 'perinteistä poikkeavia arvoja' ja muutosta puolustavat tahot kohtaavat vastustusta, jos heidät koetaan ulkomaisten rahoittajien agendojen edustajiksi, tämä on huomattavissa esimerkiksi HLBTI-oikeuksia¹ ajavien järjestöjen kohtaamassa vastustuksessa. Poliisien toimintaa koskeva laki sallii poliisien tehdä etsintöjä järjestöjen toimitiloihin ja aktivistien koteihin ilman erillisesti hankittua lupaa sekä käyttää liiallista voimaa mielenosoitusten taltuttamiseksi. Esimerkiksi vuonna 2011 suuret valtionvastaiset mielenosoitukset vaativat 19 kuolonuhria ja poliisiväkivaltaa. Poliisit ovat myös kuulustelleet valtiota kritisoivia akateemikkoja ja muita opettajia (Chijere Chirwa, 2014). Yleisesti ottaen kansalaisyhteiskunnalla on lain puolesta hyvät mahdollisuudet toimintaan, mutta käytännössä valtion kritisointi ei ole turvallista. CIVICUS Monitor -sivuston mukaan kansalaisyhteiskunnan tila Malawissa on kaventunut. Tämä on heidän mittarillaan toiseksi optimaalisin tilanne viiden sijan arvoasteikolla. 'Avoimen' ollessa paras mahdollinen tilanne. (CIVICUS Monitor, 2017)

Kansalaisjärjestöjen toimintaa ja rekisteröitymistä koskevat laki *The NGO Act* vuodelta 2000 on parhaillaan arvioinnin alla. Arviointiprosessia on kritisoitu läpinäkyvyyden puutteesta ja mielipiteet eriävät siitä, onko tavoitteena parantaa järjestöjen toimintaympäristöä ja välttää järjestöjen väärinkäyttöä, vai lisätä järjestöjen valvontaa ja sääntelyä rajoittaen heidän toimintansa vapautta. Ehdotetut muutokset sallisivat valtion tiedustelupalvelun monitoroida kansalaisjärjestöjen toimintaa ja presidentin kanslian arvioida kaikki tutkimukset, joita maassa pyritään suorittamaan. Järjestöjen oikeuksia ajaa järjestöjen neuvosto *Council of Non-Governmental Organisations in Malawi* (CONGOMA). Neuvoston vaikutusvallan valtion päätöksissä ja linjauksissa pelätään vähenevän mahdollisissa muutoksissa *The NGO Act*in arvioinnin jälkeen. CONGOMA:n lisäksi järjestöjen toiminnalle keskeinen elin on kansalaisjärjestöjen lautakunta, *The NGO Board*. Hallitus

¹ Homojen, lesbojen, biseksuaalien, transsukupuolisten ja intersukupuolisten oikeuksia

ja kansalaisyhteiskunnan toimijat syyttävät molemmat toisiaan läpinäkyvyyden puutteesta rahankäytön suhteen.

Yhteisöperustaiset järjestöt (*community based organisations*) rekisteröityvät *the Ministry of Gender, Children, Disability and Social Welfare*, ja suuremmat kansalaisjärjestöt yleiselle rekisteritoimistolle (*Registrar General*) joko *Trustees Incorporation Actin*, tai *Companies Actin* alla (vaikka järjestöt eivät tuota voittoa, ovat jotkin järjestöt rekisteröityneet yhtiöinä). Rekisteröinnin etenemiseen voi vaikuttaa vastaavien ministerien henkilökohtaiset näkemykset sekä hankala byrokratia. Lisäksi rekisteröinti maksaa, ja järjestöjä verotetaan mittavasti, mikä aiheuttaa haasteita erityisesti uusille, toimintaansa aloitteleville järjestöille.

Rekisteröimättömät järjestöt ovat lailla kielletty, kuitenkin esimerkiksi ruohonjuuritason ryhmittymien toimintaa rajoittavia lakeja tai jaettuja rangaistuksia näiden ryhmien toiminnasta ei näyttäisi löytyvän. Edellä mainitut kansalaisaktivisteihin ja mielenosoituksiin kohdistuneet ahdistelut virkavallan toimesta kuitenkin osoittavat tilan olevan jossain määrin kapea. *The NGO Act* ei päde ryhmiin ja järjestöihin, joiden järjestäytyminen on epämuodollista ja joilla ei ole esimerkiksi perustuslakia. Vuonna 2014 kansalaisjärjestö lautakunta (*The NGO Board*) uhkasi lakkauttaa järjestöt, jotka eivät ole rekisteröityneet lautakunnalle, vaikka laki (*the NGO Act*) ei salli lautakunnalle kyseistä valtaa. Jos järjestöt haluavat, että heidät tunnustetaan täydellisesti järjestöiksi, tulee heidän rekisteröityä *The NGO Actin* mukaan *the NGO Boardin* sekä CONGOMAn alaisiksi. Rekisteröinnin hankaluuden takia valtiota on syytetty tahallisesta kansalaisyhteiskunnan toiminnan rajoittamisesta. (ICNL, 2016)

Kansalaisyhteiskunnantoimijoita otetaan mukaan päätöksen tekoon kolmella eri tavalla: valtion instituutioiden johtokunnissa, hallituksen tai valtion instituution kutsumana esimerkiksi jonkin politiikan tai lain valmistelu-prosessiin, tai toimijoiden ollessa pysyviä jäseniä erilaisissa osallistumisfoorumeissa (tämä on melko harvinaista). Vuodesta 2000 eteenpäin kansalaisyhteiskunnan jäseniä on myös kutsuttu ns. aamiaiskonsultointeihin, joissa he pääsevät osallistumaan valtion budjettisuunnitteluun. (Chijere Chirwa, 2014)

2.4 Ihmisoikeudet

Kansalaisuutta koskevat lait syrjivät ihmisiä etnisten-, rodullisten- ja sukupuolitekijöiden mukaan ja niin kutsutut positiivisen syrjinnän mekanismit koskevat vain naisia, mutta eivät huomioi muita eriarvoistavia tekijöitä, kuten etnisyyttä tai vammaisuutta. Kansalaisuuden voi saada syntymän, haetun kansalaistamisen² tai avioliiton kautta. Vaikka kansalaistamisen kautta kansalaisuuden voi saada kuka tahansa, Malawissa syntyvistä ihmisistä kansalaisuuden voivat saada vain ne, joiden toinen vanhempi, tai molemmat vanhemmat, ovat Malawin kansalaisia ja 'Afrikkalaista rotua' (*African race*). Malawilaisten miesten mennessä naimisiin ulkomaalaisten naisten kanssa, saavat uudet vaimot maan kansalaisuuden, mutta malawilaisten naisten uudet aviomiehet eivät nauti samasta oikeudesta. Naisilta vaaditaan kyseisissä tilanteissa myös päätös siitä, haluavatko he pysyä Malawin kansalaisina, koska kaksoiskansalaisuutta ei sallita. (Chirwa, 2014) Maalla on kuitenkin syrjimisen kieltävä lainsäädäntö sekä erillinen vammaisten oikeuksia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia koskeva politiikkasuunnitelma.

Albiinivähemmistö maassa kokee vainoa taikauskon ja ihmiskaupan vuoksi, mikä on joissain tapauksissa johtanut esimerkiksi albiinolasten jättäytymiseen pois koulusta. Vuosien 2015–2016 välillä albiinojen oikeuksia ajava järjestö raportoi 19 tappo-, kidnappaus- tai katoamistapausta. Rikoksista on annettu tuomioita tekijöiden jäädessä kiinni, ja teot on yleisesti tuomittu mediassa. (Amnesty International 2015–2016)

Entinen presidentti, Joyce Banda, ilmoitti hallintokaudellaan Malawin pyrkivän poistamaan samaa sukupuolta olevien ihmisten välisen seksuaalisen kanssakäymisen kriminalisoinnin. Vuoden 2015 joulukuussa laki viivytettiin odottamaan jatkokäsittelyä. Viivytys johti syytteiden poistamiseen kahdelta mieheltä, jotka oli pidätetty aiemmin saman kuun aikana. Toisin sanoen, laki on tällä hetkellä muutostilassa. LHBTI-ihmisten oikeuksia ajavien ryhmien toimintaa ja kokoontumista ei rajoiteta maan sisällä. (Human Rights Watch, 2015)

² Kansalaisuuden hakeminen oikeudellisten prosessien kautta esimerkiksi pitkään maassa asuttuaan.

3. Talous

Vuonna 2016 Malawin talouskasvu hidastui 2,5 %:iin vuoden 2014 5,7 %:sta, mikä aiheutui kahden vuoden peräkkäisestä kuivuudesta ja tätä edeltäneistä eteläisten alueiden tulvista, jotka vaikuttivat negatiivisesti jo valmiiksi matalatuottoiseen maanviljelyyn. Merkittävimmät maataloustuotteet ovat tupakka, sokeriruoko, puuvilla, tee, maissi, peruna, durra ja karjatalous. Teollisuus muodostuu pääosin tupakan, teen ja sokerin prosessoinnista, sahoista, sementistä ja kulutustuotteista. Talouskasvun on ennustettu kiihtyvän hieman vuonna 2017, jos sääolosuhteet ja makrotalous pysyvät vakaina, ja yksityisen sektorin rahoittajat lisääntyvät johdonmukaisen talouspolitiikan ohella.

Korruptiotapaukset ja valtion holtiton rahankäyttö on saanut useammat ulkopuoliset rahoittajat vetämään tukensa maalta 2000-luvulla (African Development Bank Group, 2016). YK:n määritelmien mukaan Malawi on matalatuloinen maa ja tilastollisesti yksi Afrikan köyhimmistä maista. Tuloluokittelua käyttävät sekä Maailmanpankki ja YK ja sen tarkoitus on kuvata yleistä maailmantaloudellista tilannetta. Luokittelu perustuu bruttokansantulon tasoon henkeä kohti. Tämän perusteella maailman taloudet jaotellaan neljään kategoriaan: alhaisen tulotason maat, alemman keskitulon maat, ylemmän keskitulon maat sekä ylemmän tulotason maat. Tulotasoluokittelu ei kuitenkaan kerro kaikkea, vaan taloudesta ja etenkin kehityksestä puhuttaessa huomioon on otettava myös muut seikat, kuten koulutuksen taso ja palveluihin pääsymahdollisuudet. (UNDP, 2015. World Bank, 2017)

2000-luvun alussa Malawi sitoutui Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF:n) rakennesopeutusohjelmaan ja on ollut myös mukana rahaston *Highly Indebted Poor Countries (HIPC)* velkahelpotusaloitteessa. Vuonna 2006 maa poikkesi rakennesopeutussuunnitelmastaan antamalla maanviljelijöille tukipaketteja tuotannon parantamiseksi, mitä kritisoitiin vapaiden markkinoiden vääristämisestä. Erilaisten julkisen sektorin tukien leikkaaminen on usein ollut osa rakennesopeutuksia. Tukipakettien seuraukset olivat kuitenkin suurimmilta osin positiivisia ja tekivät maasta esimerkitapauksen, vaikka tukien jaossa on epäilty suosimista ja välistä vetoa. Lisäksi on esitetty, että tuet vaikuttavat niitä puolustavien puolueiden ja poliitikkojen suosioon. (Dionne & Horowitz, 2016) Vuonna 2016 maalle myönnettiin pidennettyä luottoa (Extended Credit Facility) uusien sopeutuksien toteuttamiselle makrotalouden vakauden ja kasvun kiihdyttämiseksi (International Monetary Fund, 2016).

3.1 Korruptio

Korruptio on vakava ongelma Malawissa, eikä se keskity erityisille osa-alueille, vaan on haaste koko julkisella sektorilla hallituksen korruption vastaisista ohjelmista huolimatta. 2000-luvulla Malawin hallituksessa on paljastunut useampia korruptiotapauksia, joiden seurauksena ulkopuoliset rahoittajat ovat vetäneet budjettitukensa maalta ajoittain. Tunnetuin korruptiotapaus nk. Cashgate tapahtui Joyce Bandan presidenttikaudella, mikä varjosti hänen mainettaan asiantuntijoiden mielestä kohtuuttomasti, sillä korruptiotapauksia on ollut jokaisen presidentin kaudella. (Yi Dionne, 2014) Naisten asemaa Malawin politiikassa käsitellään tarkemmin kohdassa 3.

Pienemmät lahjukset, suosiminen ja nepotismi ovat haasteita maan sisäpolitiikassa ja kansalaisten arjessa. Suurimmiksi ongelmakohtiksi korruption vastaisessa viitekehyksessä on tunnistettu muun muassa alirahoitetut valvontamekanismit, hyvä veli -verkostot, presidentin laaja-alainen valta, rajoitettu pääsy hallituksen tietoihin sekä monimutkainen sääntely, joka tekee valtion palveluiden toteutumisesta hidasta ja näin edesauttaa lahjomista. (Kukutschka, 2014) Maa on kuitenkin sitoutunut korruption vastaiseen toimintaan ja presidentti Peter Mutharika ilmoitti vaalikampanjassaan yhdeksi tavoitteekseen presidentin vallan rajoittamisen (Ross, 2014).

3.2 Elinkeinot

Maatalous kattaa noin 32 % Malawin bruttokansantuotteesta, teollisuuden osuuden ollessa noin 17,5 % ja palvelusektorin muodostaessa enemmistön 50,5 %. Vuoden 2013 arvion mukaan maatalous työllistäisi noin 64,1 % väestöstä, kun taas teollisuus ja palvelut yhdessä loput. (Mussa, 2016) Useat lähteet kuitenkin määrittelevät maatalouden osuuden lähemmäs 80 %:ia.

Maatalouden osuuden vaihdellessa BKT:n ja työllistymisen osuudessa kertoo maatalouden vähäisestä tuottavuudesta. Työllistyneiksi lasketaan myös itsensä työllistäneet, joita oli 55 % kaikista työllistyneistä. Työikäisestä väestöstä (15-vuotiaat ja vanhemmat) 83 % ovat työllistyneitä. Heistä kuitenkin noin 88,4 % on työssäkäyviä köyhiä³. (Mussa, 2016) Nuorten työttömyydestä puhutaan erikseen kohdassa 3.

3.3 Ilmastonmuutos, väestönkasvu & kaupungistuminen

Maatalous ja ilmastotekijät vaikuttavat suoraan maan ruokaturvaan ja talouteen. Maissituotannon kärsiessä, arviolta 6,5 miljoonaa ihmistä tarvitsee ruoka-apua huhtikuun 2016 ja maaliskuun 2017

³ Köyhyys tässä tarkoittaa alle kahdella ostokorjatulla dollarilla päivässä eläviä

aikana (the Malawi Vulnerability Assessment Committee, 2017). Koska maan vienti muodostuu myös pääosin maataloudesta, ovat ilmastoshokit merkittävä uhka. Vuonna 2015 tulvat pakottivat noin 336 000 ihmisen pakenemaan kodeistaan (Nield, 2015). Vuonna 2016 kuivuus koetteli maataloutta ja vuosi 2017 alkoi maissiviljelmiä uhkaavalla armeijamatojen nopealla leviämällä. Ilmastotekijöihin sopeutuminen ja shokkeihin varautuminen ovat kriittisiä tekijöitä maan vakaudelle (Hajat, 2015). Vaikka yksittäisiä shokkeja ja katastrofeja on vaikea jäljittää varmasti ilmastonmuutoksen, ovat sääolosuhteet – erityisesti sateet – muuttuneet ennalta-arvaamattomammiksi viime vuosikymmeninä niin kerättyjen tilastojen kuin maanviljelijöiden tekemien huomioidenkin mukaan. (The Government of Malawi & UNDP, 2015)

Ilmastotekijät, vähenevä ulkopuolinen rahoitus, valtion taloudenhallinta, korkea inflaatio ja vähäinen vienti ovat suurimmat haasteet Malawin talouskasvulle. Suuri nuorisoväestö ja kaupungistuminen ovat molemmat haasteita ja mahdollisuuksia maan tulevaisuudelle. Peruskoulutuksen tarjoaminen maan nuorelle väestölle työllistymisen takaamiseksi sekä resurssien hallinta kasvavan tarpeen edessä ovat oleellisia tavoitteita. Useiden asiantuntijoiden mielestä väestönkasvun hallinta on ratkaisevaa maan kehitykselle. (Department of Population and Development, 2012)

4. Kehitys

Kehityksen mittarit	MALAWI	SUOMI
1. Odotettu elinikä syntymähetkellä	62,8	80,8
2. Sijoitus inhimillisen kehityksen indeksillä (sijoitus / maiden lukumäärä 2015)	173/187	24/187
3. Köyhyydessä elävien osuus koko väestöstä (% alle 1,25 dollaria/päivä)	72,20 %	tietoa ei saatavilla
4. Äitikuolleisuus (kuolleita 100 000 synnytystä kohden)	510	4
5. Odotettu lasten koulutuksen kesto (vuosina)	10,8	17,1
6. Naisten osuus parlamentissa (%)	16,70 % (2016)	41,5 % (2016)
7. Aikuisten lukutaito (% yli 15-vuotiaista 2014)	61,30 %	100
8. Lapsikuolleisuus: (1000 elävänä syntynyttä kohden)	44,2	2
9. Ostovoimakorjattu BKT/asukas USD	747	38695
10. Terveystenhoitokulut 2012 (% BKT:sta)	11,4 % (2014)	9,50 % (2014)

Taulukko 1: Kehityksen mittarit. Luvut pohjautuvat vuoden 2014 arvioihin ja tilastoihin kohtaa 6 lukuun ottamatta. Lähteet: UNDP: HDR, 2015. UNdata, 2016. WHO, 2015. THL, 2016.

4.1 Inhimillisen kehityksen mittarit Human Development Index (HDI)

Inhimillisen kehityksen indeksi eli HDI on Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelman luoma mittari, joka koostuu odotettavissa olevasta elinajasta, koulutuksesta ja elintasosta. Sen tavoitteena on tarjota vertailukelpoinen inhimillisen kehityksen mittari eri maiden välille ja kuvata, kuinka hyvän elämänlaadun maat pystyvät tarjoamaan asukkailleen.

Malawin HDI-luku vuonna 2014 oli 0,445 sijoittaen maan vähiten kehittyneiden maiden kategoriaan (Saharan eteläpuolisen Afrikan keskiarvo oli 0,518). Kuitenkin esimerkiksi eliniän odotteen sekä odotetun koulutuksen keston kohdalla Malawi ylittää alueelliset keskiarvot. Ostovoimakorjatun BKT:n kohdalla ero alueelliseen keskiarvoon (3363 \$) ja naapurimaa Sambiaan (3734 \$) taas on merkittävä Malawin luvun ollessa vain 747 \$.

Maan sisäisen eriarvoisuuden huomioivassa mittarissa Malawin eriarvoisuuskerroin on 32,6 %, mikä on pienempi kuin alueellinen keskiarvo 33,1 %. (UNDP, 2015) Merkittäviä eriarvoistavia tekijöitä Malawissa ovat esimerkiksi sukupuoli, koulutus ja tulotaso sekä asuinpaikka. Mitä pidemmälle ihmiset ovat kouluttautuneet, sitä paremmat mahdollisuudet heillä on työllistyä. Tulotaso vaikuttaa taas suoraan koulutukseen, sillä peruskoulun jälkeen koulutus on maksullista. Köyhyyden on todettu periytyvän useammassa tutkimuksessa, sillä köyhästä perheestä tulevien lapsien on vaikea kouluttautua ilman ulkopuolista rahallista tukea. Maaseudun ja kaupunkien

välillä eroja on esimerkiksi palvelujen ja laadukkaan koulutuksen saannin suhteen. Naiset ovat Malawissa vähemmän koulutuneita kuin miehet ja ansaitsevat vähemmän. Naisten eliniänodote on kuitenkin n. 2 vuotta pidempi kuin miesten. Naiset altistuvat myös sukupuoleen perustuvalla väkivallalla miehiä todennäköisemmin ja yli puolet arvioituista HIV/AIDS-positiivisista on naisia tai tyttöjä. Eriarvoisuutta voivat lisätä myös muut tekijät, kuten orpous, vammaisuus tai esimerkiksi albinismi.

4.2 Köyhyys

Vaikka köyhyydessä elävien (alle 1,25 dollaria päivässä) osuus koko väestöstä on vuoden 2014 HDI-tilastojen mukaan 72,20 %, on vastaava luku moniulotteisen köyhyyden indeksissä 66,7 % (vuoden 2010 tilastoihin perustuen). Tämä tarkoittaa, että ihmisillä, jotka elävät toimeentuloperustaisen köyhyydenmittarin rajan alapuolella, on saatavillaan valuutanvaihtoa kaipaamattomia resursseja hyvinvointinsa ylläpitämiseksi. (UNDP, 2015) Köyhän väestön osuus asukkaista on pienempi kaupungeissa kuin maaseudulla.

Malawi sitoutui 2000-luvun alussa ensimmäiseen köyhyydenvähentämisstrategiaansa. Köyhyyden vähentämishjelmat ovat alhaisen tulotason maiden ja kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten valmistelemissä strategioita näiden köyhyyden vähentämiseksi. Ohjelmat laaditaan usein useaksi vuodeksi kerrallaan yhteistyössä useiden tahojen kanssa ohjelmien omistajuuden ja laajan tuen takaamiseksi. Ohjelmissa kuvataan maan köyhyyden vähentämisen kannalta oleellisia makroekonomisia, rakenteellisia ja sosiaalisia ohjelmia, rahoitustarpeita sekä rahoituslähteitä.

Vuosille 2011–2016 tehdyssä Malawin uusimmassa kehitys- ja köyhyydenvähentämisstrategiassa *The Malawi Growth and Development Strategy II* on korostettu kuutta laajaa teemaa: kestävä taloudellinen kasvu, sosiaalinen kehitys, sosiaalinen tuki ja katastrofien hallinta, infrastruktuurin kehitys, hallinto sekä sukupuoli ja kapasiteetin kehitys. Nämä kuusi pääaluetta jakautuvat tarkemmin yhdeksään prioriteetti-alueeseen, joista nuorille ja tytöille oleellisia ovat ennen kaikkea lasten kehitys, koulutus, julkinen terveys, malaria ja HIV/AIDS hallinta sekä nuorten kehitys ja voimaantuminen.

4.3 Vuosituhattavoitteet

Malawi sitoutui 2000-luvun alussa YK:n vuosituhattavoitteisiin, joiden oli määrä toteutua vuoteen 2015 mennessä. Kahdeksasta tavoitteesta Malawissa saavutettiin neljä päämäärää: lapsikuolleisuuden vähentäminen; HIV/AIDS:in, Malarian sekä muiden tautien vastainen taistelun edistäminen, ympäristön kestävä kehityksen turvaaminen sekä kehitykselle globaalien kumppanuuden luominen. Parempien vesilähteiden kohdalla tavoite ylitettiin ja vuonna 2014: 86,4 %:lla väestöstä oli mahdollisuudet puhtaan veden saamiseen. Ympäristön saralla metsäalan hallinta pysyy ongelmana ihmisten kaataessa puita kotitalouskäyttöä varten.

Tavoitteet, joita ei ollut saavutettu olivat äärimmäisen köyhyyden ja nälänhädän puolittaminen, peruskoulumahdollisuuksien takaaminen kaikille, tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen sekä odottavien äitien terveyden parantaminen. Ilmaisen peruskoulusta huolimatta lasten peruskoulunkäyntiprosentti oli vuonna 2014 arviolta vain 85 %.

Saavuttamattomien tavoitteiden sisällä tapahtui edistystä: Äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten lukumäärä väheni kaupungeissa vuosien 2000 ja 2012 välillä. Äärimmäinen köyhyys on edelleen kuitenkin maaseuduilla laaja-alainen ongelma. Tyttöjen osuus peruskoulua käyvistä lapsista saavutti 1:1 -tavoitteen, tosin samanlainen kehitys ei tapahtunut toisen asteen koulunkäynnissä, jossa suurin osa oppilaista on edelleen poikia. Alipainoisten alle 5-vuotiaiden lasten osuus oli myös vähentynyt 25 %:sta (2000) 17 %:in vuoteen 2014 mennessä, minkä on oletettu olevan maanviljelijöiden saamien tukipakettien ansiota. (UNDP, 2015)

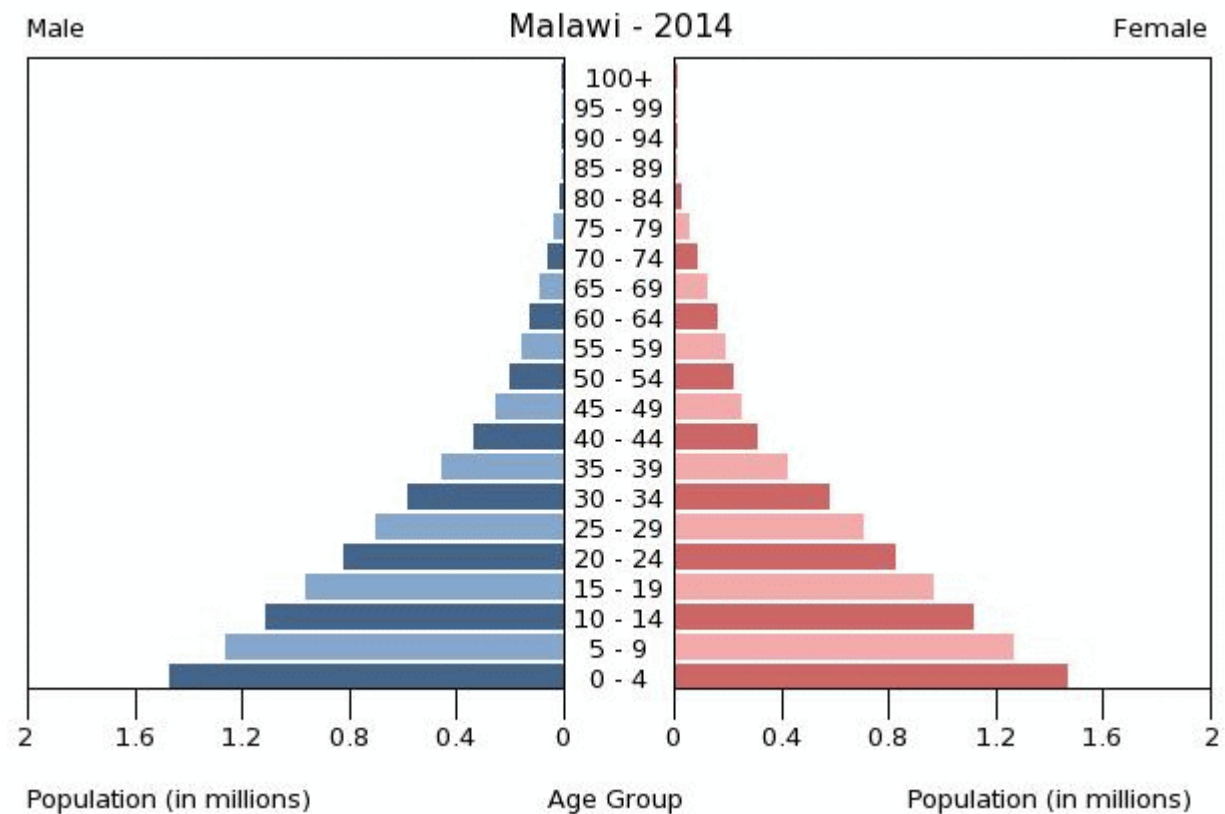
4.4 Kehitysyhteistyön määrärahat

Vuonna 2014 Malawi sai virallista kehitysapua (ODA) nettona yhteensä 1,0494 miljoonaa dollaria. Kolme suurinta rahoittajaa olivat Yhdysvallat, International Development Association (IDA) sekä Iso-Britannia. Kahdenvälistä kehitysapua (yhteensä 53,7 miljoonaa) myönnettiin eniten terveyden ja väestön, tuotannon sekä koulutuksen sektoreille. Vuonna 2014 maan bruttokansantulosta (BKTL) 15,8 % muodostui virallisesta kehitysavusta (OECD, 2015).

Malawi ei kuulu Suomen kehitysavun päävastaanottajamaihin, vaikka mailla oli kahdenvälistä kehitysyhteistyötä 90-luvulla, ja 2000-luvun alussa Suomi tuki Malawin metsäohjelmaa. Nykyisin yhteistyö tapahtuu alueellisen kehitysyhteistyön sekä paikallisen yhteistyön määrärahan (PYM) kautta. PYM-varoista tuetaan tällä hetkellä kansalaisyhteiskuntaa vahvistavia, syrjäytyvien ryhmien

ihmisoikeuksia edistäviä sekä yksityissektorin kehitystä tukevia hankkeita. Uusia PYM-hankkeita ei kuitenkaan tulla aloittamaan Malawissa vuonna 2017. Näiden lisäksi Suomi tukee kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä ja on mukana EU:n ja monenkeskisten kanavoiden toiminnassa. Suomella ei ole Malawissa omaa suurlähetystä, vaan suhteita hoidetaan Sambian Lusakassa sijaitsevasta edustustosta. (Lusakan suurlähetystyö, 2017; Formin.fi, 2017)

5. Väestö

Malawin väestöpyramidi vuodelta 2014. Lähde: IndexMundi.com, 2016.

Nopea väestönkasvu n. 2,75 % vuodessa (Suomessa väestönkasvu vuosina 2010–2015 oli n. 0,5 %) on merkittävä haaste Malawin kehitykselle, sillä maan resurssit eivät kasva samaan tahtiin väestömäärän kanssa. Viimeisin väestönlaskenta tehtiin vuonna 2008, jolloin asukkaita oli 13,1 miljoonaa. Vuonna 2012 tehdyn väestöarvioinnin mukaan maassa oli tuolloin 14,8 miljoonaa asukasta ja ennuste vuodelle 2030 on vähintään 26 miljoonaa asukasta. Näiden arvioiden perusteella vuonna 2017 väkiluku olisi noin 17–18 miljoonaa. (Population Reference Bureau, 2012) Malawin hedelmällisyysluku oli vuonna 2016 arviolta noin 5,5 lasta äitiä kohden kun taas Suomessa vastaava määrä oli vuosien 2010–2015 välillä 1,8 lasta (UN Data, 2017). (The World Factbook, 2017).

Asukkaat ovat jakautuneet epätasaisesti maan pohjois-, keski- ja etelä-alueiden välillä. Pohjoisessa asuu vain 13,1 % väestöstä, kun taas etelässä 44,8 % ja keskiosissa 42,1 %. Suurin osa väestöstä (84,7 %) asuu maaseudulla, jolloin 15,3 % väestöstä sijoittuu maan neljään kaupunkiin Blantyre, Lilongwe, Mzuzuun ja Zombaan sekä muihin kaupunkialueiksi luokiteltaviin naapurustoihin.

Vuonna 2008 nuoret muodostivat suuren osan maan väestöstä: 40 % asukkaista olivat iältään 10–29-vuotiaita. Malawin nuorisopolitiikassa, joka valmistui vuoden 2008 väestönlaskun jälkeen, nuoret on kuitenkin määritelty 10–35-vuotiaksi. Suuren määränsä vuoksi, nuorten tukeminen yhteiskunnassa on oleellista maan tulevaisuudelle. Naiset ovat maan enemmistö: Sukupuolijakauma oli 94,7 miestä sataa naista kohden. (Population and Housing Census Main Report, 2008)

HIV/AIDS:in yleisyys on yksi maailman korkeimmista tilastollisesti; vuoden 2015 arviolta noin 9,1 % aikuisväestön (15–49-vuotiaat) keskuudessa. Esimerkiksi naapurimaassa Tansaniassa HIV/AIDS:ia esiintyi 4,7 %:lla aikuisväestöstä (UN Aids, 2015). Saman arvion mukaan AIDS:in aiheuttamia kuolemia tapahtuu Malawissa vuodessa noin 27 000 (Tansaniassa, jossa väestö on noin kolminkertainen Malawiin verrattuna, kuolemia tapahtuu noin 36 000). HIV/AIDS-epidemia on merkittävin kuolemanaiheuttaja maassa. Nämä ennusteet ovat yleisesti huomioitu väestönkasvuarviointeja tehdessä. HIV/AIDS on merkittävä ongelma Malawissa, vaikka vuosittain tavoite HIV/AIDS:in vastaisen taistelun parantamiseksi on saavutettu. Malawin osuus kattaa n. 4 % kaikista eteläisen Afrikan HIV/AIDS:in kanssa elävistä ihmisistä. (UN AIDS, 2015)

5.1 Kielet & uskonnot

Malawin kaksi virallista kieltä ovat englanti ja chichewan kieli, jota kutsutaan myös njandžaksi. Malawissa kieltä kutsutaan useimmin chichewaksi, sillä maan ensimmäinen presidentti, Hastings Banda, oli etniseltä taustaltaan chewa. Bandan aikana kyseisellä kielellä pyrittiin luomaan kansallista yhteishenkeä, millä oli heikentävät vaikutukset muiden kielten asemaan. Maasta voi löytyä kansalaisia, jotka ovat etnisyydeltään esimerkiksi jaoja tai lomweja, mutta puhuvat äidinkielenään chichewaa, joten kieli ja etnisyys eivät aina kulje käsi kädessä chichewan yleisyyden vuoksi. Chichewa/njandža on yksi yleiskielistä myös Malawin naapurimaiden alueilla. Kahden virallisen kielen lisäksi maassa puhutaan mm. jaon, tumbukan, lomwen, ngonden, ngonin, senan, tongan, nyakusan ja ilambyan kieliä sekä lukuisia murteita. (Kayambazinthu, 1998) Chichewa on virallinen opetuskieli peruskoulun neljän ensimmäisen vuoden ajan, minkä jälkeen opetuskieli vaihtuu englantiin. (Hummel; Engelbrecht; & Werning, 2016) Ottaen huomioon muiden äidinkielen määrän Malawissa, on yllättävää että chichewa on ainut, jota virallisesti käytetään opetuksessa, vaikka käytännössä luokkahuoneet ovatkin oletettavasti monikielisiä.

Chewat muodostavat Malawin enemmistöryhmän, sillä heitä on 32,6 % väestöstä, ja suurin osa maan keskialueen väestöstä on chewoja. Loppu väestö jakautuu lomweihin (17,6 %), jaoihin (13,5 %), ngoneihin (11,5 %), tumbukoihin (8,8 %), njandžoihin (5,8 %), senoihin (3,6 %) sekä tongan (2,1 %) ja ngonden (1 %) edustajiin. ”Muut” muodostavat 3,5 % väestöstä. Maan pohjoisosissa asuu enemmistö tumbukoja sekä huomattava määrä tongeja. Vaikka ryhmien välillä on historiassa ollut etnisiä konflikteja, ovat väkivaltaiset yhteenotot jääneet menneisyyteen yhteisen malawilaisen identiteetin muodostuessa.

Arviolta n. 83 % malawilaisista on kristittyjä. Toiseksi suurimman uskonnollisen ryhmän (13 %) muodostavat muslimit, jotka ovat pääosin sunneja. Uskontojen väestöllisestä jakautumisesta löytyy kuitenkin erilaisia lukuja: usein muslimien määrä arvioidaan suuremmaksi kuin 13 %. Esimerkiksi Malawin muslimiyhdistyksen mielestä vuoden 2008 väestötilastointi oli poliittisesti motivoitunut. Yhdistyksen mielestä muslimien todellinen määrä olisi n. 30–36 % (Ndekha, 2015). Merkittävä osa etnisistä jaoista ovat muslimeja, mukaan lukien yksi maan entisistä presidenteistä, Bakili Muluzi. Muihin uskontokuntiin kuuluvia on vuoden 2008 tilastojen mukaan 1,9 % ja ei mihinkään uskontokuntaan kuuluvia 2,5 %. (Population and Housing Census Main Report, 2008)

Uskontojen, hengellisten liikkeiden tai uskonnollisten suuntauksien välisistä konflikteista tai valtahierarkioista ei löydy kattavasti luotettavaa tietoa. 2000-luvulta löytyy satunnaisesti uutisia yksittäisistä hyökkäyksistä, joissa esimerkiksi kristitty kirkko on poltettu, tai muslimiyhteisön jäsen pahoinpidelty. Ndekha (2015) tulkitsee näiden tapausten vähäisen julkisen tuomitsemisen merkiksi siitä, että mahdolliset antipatiat kristittyjen ja muslimien välillä ovat kuitenkin laaja-alaisempia. Hän myös huomauttaa, että kaikkien etnisten jaojen usein oletetaan olevan muslimeja, vaikka näin ei ole.

6. Naisten, tyttöjen, vammaisten ihmisten ja nuorten asema

Nuoret ovat keskeisessä asemassa Malawin tulevaisuuden kannalta. Yleisesti Malawin hallitus huomioi nuorten työllistymisen ja koulutuksen tärkeyden politiikkasuunnitelmissaan. Nuorten keskuudesta löytyy kuitenkin eriarvoisuutta: tytöt, orvot, äärimmäisessä köyhyydessä elävät ja vammaiset kohtaavat enemmän esteitä kuin muut malawilaisessa yhteiskunnassa. Vuonna 2015 Malawissa tuli voimaan pakkotyötä ja ihmiskauppaa käsittelevä lainsäädäntö: Nuorten ja lapsien pakkotyö sekä ihmiskauppa rajojen yli ovat olleet merkittävä haaste ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Malawi on allekirjoittanut ja ratifioinut merkittävimmät nuorten, naisten ja vammaisten asemaa ja syrjimistä käsittelevät YK:n ja Afrikan unionin komission kansainväliset sopimukset ja julistukset, joita noudatetaan myös kansallisten lakien ja linjauksien suunnittelussa.

Afrikan unionin komissio:

- *The African Youth Charter*
- *Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa*
- *African Charter on the Rights and Welfare of the Child*

YK:

- *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)*
- *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)*
- *Convention on the Rights of the Child (CRC)*

Lisäksi Malawi on mukana YK:n *Education for All* -aloitteessa, jossa useat valtiot tähtäävät kuuden koulutukseen liittyvän tavoitteen saavuttamiseen⁴. Näihin kuuluvat mm. ilmaisen ja pakollisen peruskoulun takaaminen kaikille lapsille, erityisesti tytöille, vaikeissa olosuhteissa eläville lapsille, etnisille vähemmistöille ja vähäosaisille (tavoite 2) sekä sukupuolten tasa-arvon saavuttaminen koulutuksessa vuoteen 2015 mennessä (tavoite 5). Niin kuin tässä selvityksessäkin käy ilmi, tavoite 5 ei ole toteutunut Malawissa toiveiden mukaisesti.

⁴ <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/efa-goals/>

6.1 Nuorten asema & oikeudet Malawissa

Malawin väestö on yleisesti ottaen hyvin nuorta: maan mediaani-ikä on 17. (Mussa, 2016)

Ilmaisesta peruskoulusta huolimatta suuret määrät nuoria jättävät koulun kesken ja jäävät vaille tietoja ja taitoja, jotka edesauttaisivat heidän työllistymistään ja kehittäisivät elämännhallintataitoja terveyteen, hygieniaan ja tunne-elämään liittyvien asioiden suhteen. Vähäinen tieto seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja perhesuunnittelusta johtaa teiniraskauksiin, jotka vaikuttavat niin tyttöihin kuin poikiinkin tyttöjen jättäytyessä koulusta ollakseen kotiäitejä, ja poikien mennessä töihin elättääkseen uuden perheensä. Vuonna 2011 arvioitiin, että 50,7 % koko Malawin asukkaista eli köyhyysrajan alapuolella, ja 25 % eli äärimmäisessä köyhyydessä. Nuoret muodostavat reilun 40 % Malawin väestöstä, joten huomattava osa nuorista elää köyhyydessä. (Ministry of Youth and Sports, 2013)

Maan nuoria ja haavoittuvaisia ryhmiä koskevat politiikat ovat kattavia, mutta niiden huono toteutuminen käytännössä kertoo puutteellisesta implementoinnista ja nuorten vähäisestä politiikka- ja ihmisoikeustietoisuudesta.

Koulutus

Malawin koulutusjärjestelmä muodostuu 8–4–4-periaatteella, mikä tarkoittaa että peruskoulu kestää kahdeksan lukuvuotta (iät 6–14), toisen asteen opetus neljän lukuvuotta (iät 15–18) ja jatkokoulutus korkeammalla asteella neljä vuotta. Usein eri luokkien ikähaitari on todellisuudessa hyvin laaja, sillä monet oppilaat joutuvat käymään luokkia uudestaan, tai aloittavat koulun ennen tai jälkeen tavoiteiän. Julkinen peruskoulu on ollut ilmaista Malawissa vuodesta 1994 lähtien, kuitenkin esimerkiksi repun ja muiden koulutarvikkeiden hankkiminen on omakustanteista. Toisen asteen koulutuspaikkoja on tarjolla vai noin puolille oppilaista, jotka läpäisevät peruskoulun loppukokeet. Vain 11 % 15–49-vuotiaista on suorittanut toisen asteen koulutuksen. Lisäksi koulutuksen laatu ja oppilaiden koulumenestys on heikkoa verrattuna eteläisen Afrikan keskiarvoihin. Kouluja on niin julkisia kuin yksityisiäkin kaikilla asteilla. (McConnell & Mupuwaliywa, 2016)

Koulutuksen laatua heikentävät opettajien huono pätevyys ja riittämättömyys suurille oppilasmäärille, opettajien omat asenteet (ennakkoluulot esimerkiksi tyttöjä ja vammaisia oppilaita kohtaan sekä kyvyttömyys puhua seksuaaliterveydestä kunnolla). Lisäksi opetuskieli voi olla haaste oppimiselle, jos oppilaat eivät peruskoulun viidenteen luokkaan mennessä ole

oppineet riittävän hyvin englantia, tai jos jo chichewaksi tapahtuva opetus vaikeuttaa ymmärtämistä.

National Education Sector Plan 2008–2017 (NESP)

Malawin kansallinen koulutussektorin suunnitelma NESP listaa koulutuksen eri osa-alueiden haasteet sekä prioriteetit ja tavoitteet niiden ratkaisulle. Suunnitelman visio on toimia sosio-ekonomisen kehityksen ja teollisen kasvun virittäjänä, ja tehtävä tarjota laadukasta ja relevanttia koulutusta Malawin kansalle.

Suunnitelmassa peruskoulun haasteiksi on listattu pätevien opettajien ja muiden resurssien puute, niiden huono hallinta sekä puutteelliset opetustilat ja rakennukset. Tyttöjen ja vammaisten (erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden) koulunkäynnin hankaluus ja keskeyttäminen on listattu haasteiksi kuten myös yhteisöjen ja kotien vähäinen mukaan ottaminen koulunkäyntiin liittyviin asioihin ja HIV/AIDS:in negatiivinen vaikutus niin oppilaisiin kuin opettajiinkin.

Ratkaisuiksi näille haasteille luetellaan jo työskentelevien opettajien koulutuksien lisääminen ja uusien opettajien työllistäminen sitä mukaan kun heitä valmistuu. Tavoitteena olisi alle 1:60 opettaja-oppilassuhde 2017–2018 mennessä. Vammaisille koululaisille suunnatussa erityisopetuksessa tavoiteltu suhde olisi yksi opettaja kymmentä oppilasta kohden erityiskouluissa (*special education schools*) ja yksi viittä kohti erityisopetuksen yksiköissä (*resource centre*), eli pienryhmissä, jotka toimivat yleisten koulujen yhteydessä. Opettajien koulutukselle on suunniteltu etäopetusmetodien ja materiaalien lisäämistä. Parempien materiaalien kehittämistä vaatii myös erityisopetus, jossa sokeainkirjoituksen ja viittomakielen oppiminen on oleellista. Opettajien asumista ja terveydenhoitoa erityisesti HIV-positiivisten opettajien parissa tuetaan osana suunnitelmaa.

Yhteisön rooli korostuu suunnitelmassa: vuosiin 2017/2018 mennessä tavoitteena on, että jokaiseen kouluun olisi perustettu äitiryhmiä (*mother groups*) tukemaan tyttöjen koulunkäyntiä. Tyttöjen ja poikien välinen epäsuhta lukiossa on huomioitu niin NESP:issä kuin kansallisessa *Gender Policy*ssakin. Tyttöjen ja orpojen koulunkäyntiä pyritään tukemaan rahallisesti, mikä tapahtuu useimmiten kansainvälisten järjestöjen kautta, tai järjestöjen ja *Ministry of Education, Science and Technology* (MoEST) yhteistyönä. Orpouden, sukupuolen, vammaisuuden ja

köyhyyden lisäksi sijainti nähdään tekijänä, joka voi laittaa oppilaan epäoikeudenmukaiseen asemaan. Tavoitteena olisi, että kaikkia nuoria rohkaistaisiin käymään peruskoulu loppuun asti. Koti- ja kouluyhteisön parempi mukaan ottaminen ja mobilisointi listataan prioriteettina koulutusympäristön kokonaisvaltaiselle kehittämiselle, samoin opettajien ja opetuksen parempi tarkkailu ja valvonta.

Yksityisen sektorin toiminnan lisäämisestä koulutussektorilla mainitaan useampaan otteeseen, mutta mitä se tarkoittaa käytännön askelissa, ei varsinaisesti käy ilmi dokumentista. Vammaisista oppilaista puhutaan *special needs* -termin kautta, eikä esimerkiksi inklusiivista opetusta mainita kummemmin, mikä voi selittyä sillä, että alkuperäinen suunnitelma on tehty vuonna 2008 ja inklusiivinen opetus on terminä rantautunut Malawiin vasta viime vuosina.

Nuorisotyöttömyys

Nuorista noin 27,5 % (15–29-vuotiaat) on työttömiä⁵. Nuorisotyöttömyys on laajempaa kaupungeissa ja yleisempää tyttöjen kohdalla. Esimerkiksi vuonna 2014 15–29-vuotiaiden tyttöjen työttömyysluku oli 18,5 % ja poikien 8,7 %. (Mussa, 2016) Ikähaitarilla 15–24-vuotiaat eteläisen Afrikan alueellinen nuorisotyöttömyyden keskiarvo oli vuonna 2013 n. 30 % saman arvion ollessa n. 15 % Malawin kohdalla (African Development Bank, 2015). Lapsityövoiman (5–14-vuotiaat) määrä Malawissa 25,7 % on hyvin lähellä eteläisen Afrikan keskiarvoa, 24,7 %. (Khan & Mupuwaliywa, 2016)

Työllistyneet nuoret tekevät usein töitä epämuodollisesti, epäsäännöllisesti, huonolla palkalla ja huonoissa olosuhteissa, joissa työn laatu on kyseenalaista. Koulutuksen taso vaikuttaa tutkimusten mukaan suoraan työllistymiseen: pidempi koulutus luo paremmat mahdollisuudet työllistymiseen. Alhainen koulutustaso siirtyy sukupolvelta toiselle perheiden sisällä. Nuoret sanovatkin merkittävämmäksi tekijäksi työttömyydessään tietojen ja taitojen puutteen. Nuorten työttömyys tiedostetaan suurena haasteena ja se on huomioitu mm. *Malawi Growth and Development Strategyssa*, *National Employment and Labour Policyssa*, *National Youth Policyssa* ja *Malawi Decent Work Country Programmessa*. (Mussa, 2016)

⁵ Huom. Malawin nuorisopolitiikan käyttämä määritelmä nuorelle käsittää 10–35-vuotiaat, jolloin 30–35-vuotiaat työikäiset nuoret eivät siis sisälly tähän lukuun.

*National Youth Policy*ssa mainittu *National Youth Service* on käytännössä kansallinen nuoriso-ohjelma, joka tähtää nuorten taitojen ja kansalaisvelvollisuuden tunteen kasvattamiseen. Ohjelman nähdään myös vaikuttavan positiivisesti nuorisotyöttömyyteen sen tarjotessa erityisesti maaseudun nuorille tarpeellisia taitoja työllistymistä varten.

[National Youth Policy 2013 & nuorisosektorin toimijat](#)

Malawin nuoria koskeva politiikka *National Youth Policy* vuodelta 2013 on uusin nuorten asemaa koskeva laaja-alainen politiikkalinjaus. Linjauksen muodostuksessa konsultoitiin itse nuoria ja oleellisia sidosryhmiä. Dokumentti sisältää yhteenvetotaulukot, joissa erilaisten tavoitteiden implementointi on määrätty eri tekijöille valtionhallinnosta kansalaisyhteiskuntaan. Nuoret määritellään dokumentissa 10–35-vuotiaksi, mikä poikkeaa esimerkiksi YK:n 15–24-vuotiaiden määritelmästä. Yhteiskunnallisen asemansa ja tietojen ja taitojensa perusteella useat yli 24-vuotiaat kuitenkin vastaavat käytännössä nuoria, joten 10–35 määritelmä on todettu realistisemmaksi.

Politiikka on jaettu seitsemään prioriteettialueeseen: nuorten osallistuminen ja johtajuus; nuorten taloudellinen voimaantuminen; kansalliset nuorisopalvelut (*National Youth Service*); koulutusta nuorille; nuoret, tiede, teknologia ja ympäristö; nuoret, terveys ja ravinto sekä sosiaaliset palvelut, urheilu, harrastustoiminta ja kulttuuri.

Nuorten ongelmiksi politiikkalinjauksessa on listattu työttömyys, lapsiavioliitot ja teiniraskaudet, HIV/AIDS ja sukupuolitaudit, päihteet ja puutteelliset koulutustilat, jotka johtavat vähäisiin tietoihin ja taitoihin nuorten keskuudessa. Nuorten tyttöjen raskauksia on korostettu, koska Malawin tilastot teiniraskauksissa ovat jopa korkeammat kuin alueellinen keskiarvo eteläisessä Afrikassa. Nuorten joutilaisuus nähdään yhteiskunnallisena vaarana, sillä joutilaat nuoret voidaan houkutella ja rekrytoida väkivaltaisiin jengeihin, jotka ovat poliittisesti värittyneitä. Nuorten työllistymistä ja taitojen hankkimista korostetaan läpi dokumentin. Nuorten työllistäminen on myös merkittävin alue, jossa yksityinen sektori nähdään vaikuttavana tekijänä.

Poliittisen osallistumisen kohdalla suunnitelmaan on kirjattu pyrkimys siihen, että nuorten osuus päättäjälimissä kaikilla tasoilla olisi aina vähintään 30 %. Tähän sisältyisi osallistuminen päättämiseen kylätasolla (*Village Development Committees*), alueellisella tasolla (*Area Development Committees*) sekä myös kunnallis- ja kansallistasolla. Lisäksi suunnitellaan

edellytyksien luomista nuorisotoiminnalle, kuten nuorten ryhmille, järjestöille, keskuksille ja verkostoille. Tämän edesauttamiseksi kehitettäisiin tarpeita vastaava, kokonaisvaltainen ns. minimiperuspaketti, joka tarjottaisiin eri toimijoille (esim. nuorisojärjestöille) heidän tukemisekseen. Lisäksi toimijoiden kapasiteettia tullessaan työstämään kestävämmäksi koulutuksilla ja materiaaleilla.

Poliittisen osallistumisen osuudessa mainitaan naisten ja miesten tasapuolinen osallistuminen päätöksentekoon, mutta muista eriarvoistavista tekijöistä ei ole mainintaa. *Policy*n johdantoon on kuitenkin kirjattu sen muodostuksen perustuvan tietoihin myös muista kansallisista linjauksista, kuten vammaisten, orpojen ja muiden haavoittuvaisten lasten sekä naisten asemaa käsittelevistä politiikkadokumenteista. Dokumentissa muiden kohtien alle onkin kirjattu satunnaisesti erityisesti vammaisia nuoria käsitteleviä kohtia.

Valtion tasolla nuorten asioita hoitaa pääasiallisesti *Ministry of Youth and Sports*, joka vastaa myös itse *youth policy*n muodostamisesta ja arvioinneista. Ministeriö tarjoaa toimintaohjeita nuorisopolitiikan implementointiin, ohjaten ja valvoen sitä samalla. Lisäksi ministeriö valvoo toisen nuorisosektorin päätoimijan – *The National Youth Council of Malawi* – toimintaa ja keskustelee ja koordinoi toimintaansa muiden ministeriöiden kanssa. Kaikki nuorisosektorin toimijat, kuten nuorisosektorin aluetoimistot, raportoivat ministeriölle suoraan tai toisten toimijoiden kautta.

The National Youth Council of Malawi (NYCoM) on lakisääteinen instituutio, joka koordinoi ja edistää nuorisojärjestöjen toimintaa osallistuen samalla nuorten kehitykseen ja taloudelliseen voimaantumiseen. Toisin sanoen, neuvosto on nuorisojärjestöjen kattojärjestö: se monitoroi ja arvioi nuorisojärjestöjä ja fasilitoi järjestöjen kapasiteetin kehitystä. Lisäksi se neuvoo *Youth and Sports Ministry*ä nuorten osallisuuteen ja kehitykseen liittyvissä asioissa.

6.2 Naiset & tytöt

Sukupuolijakauman epätasapaino toisen asteen koulutuksessa, sekä tavoitteista jälkeen jääminen tasa-arvon edistämiseksi ja naisten aseman sekä äitien terveyden parantamisessa kertovat oleellisen naisten ja tyttöjen asemasta Malawissa.

Lapsiavioliitot, teiniraskaudet, HIV/AIDS, puutteellinen tieto seksuaali- ja lisääntymisterveydestä sekä köyhyys ovat merkittävimpiä haasteita tyttöjen hyvinvoinnille, jotka vaikuttavat myös toisiinsa erottamattomasti. Yleinen asenneilmapiiri (niin miesten kuin naisten asenteet) hyväksyy perheväkivallan, joka kohdistuu ennen kaikkea naisiin, mutta myös miehiin. Moniavioisuus on todettu tekijäksi, joka altistaa naiset HIV/AIDS- ja sukupuolitautitartunnoille sekä kotiväkivallalle. (The Government of Malawi, 2014) Naisten ja tyttöjen uskottavuus johtajina on heikolla pohjalla sukupuolirooleihin pohjautuvien ennakkoluulojen, perinteiden ja esimerkiksi entiseen presidenttiin, Joyce Bandaan, kohdistuneen negatiivisen median takia.

Positiivisia muutoksia on kuitenkin tapahtunut, vaikka kehityshankkeet kohdistuvat usein vain yksittäisiin paikkoihin, eivätkä aina vaikuta maassa kokonaisvaltaisesti. Helmikuussa 2017 maan perustuslaki harmonisoitiin vastaamaan avioliitto, avioero ja perhesuhde lakia, joka uudistettiin vuonna 2015 kieltämään lapsiavioliitot. Aiemmin perustuslaki salli avioliiton 15-vuotiaille nuorille, jolloin lait olivat ristiriidassa keskenään. (Girls Not Brides, 2017) Kampanjointi tyttöjen oikeuksien puolesta Malawissa on pitkään pyörinyt lapsiavioliittojen ympärillä. Kun laki kieltää lapsiavioliitot kokonaisvaltaisesti, on tärkeää pyrkiä valvomaan ja tukemaan tämän tapahtumista myös käytännön tasolla sekä kiinnittää huomiota muihinkin esteisiin, joita tytöt kohtaavat. Lapsiavioliittojen taustalla on usein teiniraskaus, joka johtaa avioliittoon. Tämän vuoksi seksuaali- ja lisääntymisterveystiedon levittäminen ja nuorten äitien tukeminen nähdään tärkeinä tekijöinä tyttöjen hyvinvoinnille.

Ympäröivillä yhteisöillä on myös merkittävä rooli lapsiavioliittojen kieltämisen ja tyttöjen hyvinvoinnin käytännön toteutuksessa. Yhteisöjen päälliköillä on paljon vaikutusvaltaa esimerkiksi sääntöjen – *community by-laws* – muodossa. Säännöt ovat jossain määrin epävirallisia – ne eivät päde kansallisella tasolla, vaan toimivat ainoastaan yhteisötasolla – mutta yhteisön jäsenet tottelevat niitä uskollisesti. Kyläpäällikköjen keskuudessa tapahtuvaa positiivista muutosta on jo tapahtunut Malawissa. Myös moniavioisuus on todettu haasteeksi esimerkiksi sukupuoleen

perustuvan väkivallan vähentämisessä (The Government of Malawi, 2014). Moniavioisuus on sallittua tapaoikeudessa ja sitä esiintyy huomattavasti enemmän maan pohjoisosissa kuin etelässä, minkä vuoksi poliitikot eivät ole ottaneet kantaa asiaan. Aihetta ei koeta koko kansan tasolla merkittäväksi. (Wang, 2016)

[National Gender Policy](#)

Malawin tämänhetkinen sukupuolipolitiikka, eli *National Gender Policy* on vuodelta 2015. Dokumenttiin on kirjattu erityisesti naisia ja muita haavoittuvia ryhmiä koskevat suurimmat haasteet sekä naisten ja miesten yhteiskunnallisissa asemissa esiintyviä epäkohtia. Näiden haasteiden ratkaisuksi ja naisten aseman edistämiseksi on myös laadittu tavoitteita ja suurpiirteisiä strategioita niiden saavuttamiseksi aikavälillä 2015–2020. Poliitiikan muodostuksesta on vastannut *Ministry of Gender, Children, Disability and Social Welfare* (MoGCDSW) ja se on linkitetty muihin oleellisiin poliittisiin suunnitelmiin, kuten perustuslakiin, Malawin kehitysstrategiaan (MGDS II), lisääntymisterveyspolitiikkaan, koulutuspolitiikkaan, kansalliseen HIV/AIDS politiikkaan, maatalous- ja ympäristöpolitiikkoihin sekä nuorisopolitiikkaan. Lisäksi politiikassa tiedostetaan virheet ja haasteet, joita esiintyi aiemman sukupuolipolitiikan toteuttamisessa vuosina 2000–2005.

Politiikka tähtää laajasti katsottuna tyttöjen ja poikien koulunkäynnin tukemiseen, seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien turvaamiseen ja HIV/AIDS tilanteen paranemiseen, sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen kaikilla taloussektoreilla, köyhyyden vähentämiseen naisten ja muiden haavoittuvien ryhmien keskuudessa, naisten osallisuuden lisääntymiseen päätöksenteossa ja poliittisessa ja julkisessa elämässä, sukupuoleen perustuvan väkivallan vähenemiseen ja kansallisen tasa-arvon edistämiseksi luodun järjestelmän vahvistamiseen. Sen prioriteettialueita on kahdeksan: koulutus; terveys; maatalous, ruokaturva ja ravinto; luonnonvarat, ympäristö ja ilmastonmuutoksen hallinta; hallinto ja ihmisoikeudet; taloudellinen kehitys; sukupuoleen perustuva väkivalta (ml. ihmiskauppa) ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen kansallisen järjestelmän kautta.

Politiikan tavoitteiden toteutuminen on implementaatio suunnitelmassa jaettu eri toimijoiden kesken ministeriöiden tasolta, paikallisviranomaisiin ja kansainvälisiin järjestöihin. Koulutuksen kohdalla *Gender Policy*ssa on huomioitu koulua käyvien tyttöjen kohtaamat haasteet; mm.

luokkahuoneissa tapahtuva seksuaalinen häirintä, naisopettajien vähyys, tyttöjen vähäinen mielenkiinto tiedeaineita kohtaan, tyttöjen sosioekonominen asema, kiintiöt tyttöjä varten toisen asteen koulutuksessa ja haitallisten kulttuuristen tapojen eliminointi sekä yhteisöjen mielenkiinnon herättäminen lasten koulunkäynnin suhteen on listattu osaksi implementointistrategiaa.

Gender policyn lisäksi Malawissa allekirjoitettiin vuonna 2012 lainsäädäntö *Gender Equality Act*, jonka pykälät pyrkivät takaamaan sukupuolten välisen tasa-arvon ja määräämään vastuun sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä ja tähän liittyvien politiikkasuunnitelmien toteuttamisesta MoGCDSW:lle. (The Government of Malawi, 2012) Maalla on myös erillinen suunnitelma sukupuoleen perustuvan väkivallan vähentämiseksi vuosille 2014–2020. Suunnitelma, eli *National Plan of Action to Combat Gender-Based Violence* sisältää strategisen kehikon erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan kitkemiselle. (The Government of Malawi, 2014)

Tyttöjen koulunkäynti

Alakoulussa tyttöjen ja poikien suhde on ihanteellinen 1:1. Myös tyttöjen ja poikien koulunkeskeyttämisluvut pysyvät tasavertaisina lähes läpi koko alakoulun. Toisella asteella, joka Malawissa käsittää luokat 9–12, tyttöjen määrä kuitenkin romahtaa. Tarkkaan ottaen, jo alakoulun viimeiselle, eli kahdeksannelle luokalle (*standard eight* Malawin koulujärjestelmässä) mennessä, tyttöjen osuus on enää 46 % kokonaismäärästä.

11–13-vuotiaista lähes kaikki sukupuolesta riippumatta jatkavat koulussa. Iän kannalta tyttöjen koulunkäynnissä alkaa näkyä selkeää eroa poikiin verrattuna 14–17-vuoden iässä ja alle kolmasosa 18–19-vuotiaista tytöistä on yhä koulussa. 17-vuotiaista koululaisista vain 41 % on tyttöjä ja 18-vuotiaista 39 %. (McConnell & Mupuwaliywa, 2016)

Tyttöjen koulunkäyntiä hankaloittavat teiniraskaudet, avioituminen, köyhyys ja perhevelvollisuudet. Nämä tekijät vaikuttavat väistämättä myös toisiinsa. Naimisiin meneminen on perinteiden mukainen seuraus raskaudesta, erityisesti köyhimmistä olosuhteista tuleville nuorille. Tämä voi vaikuttaa myös poikien koulunkäyntiin. Köyhyys hankaloittaa koulumaksujen hoitamista, ja köyhät perheet tarvitsevat enemmän työvoimaa kotona, jolloin lapset joutuvat jäämään kotiin

koulunkäynnin sijasta. Tyttöihin liittyvät asenteet aiheuttavat myös sen, että tyttöjen koulunkäyntiä ei nähdä arvokkaana sijoituksena heidän tai perheen tulevaisuuteen.

Tyttöjen heikkoa koulumenestystä pidetään usein tyttöjen ominaispiirteenä, eikä sosiaalisen ympäristön aiheuttamana lopputuloksena. Ennakkoluuloisia, tyttöjen taitoja vähätteleviä, asenteita löytyy niin tyttöjen itsensä, kuin myös poikien, vanhempien ja opettajien keskuudesta. Sukupuoli ja koulumenestys ovat yhteydessä toisiinsa opettajien yleisesti ajatellessa poikien menestyvän paremmin. Oppiaineet nähdään myös sukupuolittuneina: tyttöjen ei oleteta pärjäävän esimerkiksi luonnontieteissä. Tytöt omaksuvat ympäröivän yhteisön asenteet ja näkevät itsensä negatiivisesti sekä aliarvioivat omia kykyjään. (Kamwendo, 2014) Aiemmat tutkimukset ovat kuitenkin todenneet asennemuutoksien tapahtuvan ja vaikuttavan tilanteeseen merkittävästi, kunhan vanhemmat ja opettajat saavat enemmän todenperäistä tietoa tyttöjen ja poikien kyvyistä, koulumenestyksestä ja tasavertaisuudesta. Tutkimusten mukaan vanhemmat osaavat investoida paremmin lastensa koulutukseen oppiessaan moniulotteisemmin heidän vahvoista ja heikommista oppiaineistaan. (Dizon-Ross, 2014)

Raskaus ja koulunkäynti

Toisen asteen opiskelut keskeyttäneistä tytöistä 28 % listasi raskauden syyksi keskeyttämiselle, sama prosenttimäärä tytöistä listasi koulumaksut pääsyyksi, kun taas avioliitto aiheutti keskeyttämisen 16 %:lle tytöistä. Peruskoulussa raskaus aiheutti vain 6 % keskeytyksistä ja avioliitot 9 %. Suhteet vaihtelevat kouluasteittain sekä myös alueellisesti. (McConnell & Mupuwaliywa, 2016)

Kouluun paluuta varten synnytyksen jälkeen on maassa oma *Ministry of Education and Vocational Training Readmission Policy* vuodelta 1993, mutta kyseisen suunnitelman toimeenpanoa ei valvota tai toteuteta aktiivisesti, minkä vuoksi raskauden jälkeen kouluun palanneista ei ole tilastoja.

Monet oppilaat, eivätkä opettajatkaan, tiedä kyseisestä *Readmission*-politiikasta. Niinpä esimerkiksi Pelastakaa lapset -järjestöllä oli hanke, joka pyrki levittämään tietoa kyseisen politiikan sisällöstä. Lisäksi jotkin uskonnolliset johtajat ja rehtorit vastustavat kyseistä politiikkaa, minkä vuoksi useat kohdat eivät toteudu käytännössä. Hyllytys koskee myös raskauden toista osapuolta, eli poikaa, mutta pojat harvemmin joutuvat olemaan hyllytettyinä politiikkaan kirjatun 12

kuukauden ajan (jonka jälkeen saa palata seuraavana lukuvuonna). Synnytyksen jälkeen tyttöjen perheiden taloudellinen taakka on lisääntynyt entisestään, mutta tämän tukemista varten ei ole erillisiä mekanismeja. Useat tytöt, niin äidit kuin lapsettomatkin, maksavat toisen asteen koulutuksensa erilaisten tahojen avustuksilla ja stipendeillä. (Birungi, ym., 2015)

Tytöt jäävät usein myös vaille raskauteen ja synnytykseen liittyvää terveydenhoitoa, vaikka nuorena synnyttämiseen liittyy paljon terveysuhkia. Seksuaalitetous on mukana maan koulujen lukujärjestyksissä, mutta nuoret, jotka keskeyttävät peruskoulun aikana, jäävät usein suuresta osasta opetuksesta paitsi. Lisäksi opetuksen laatu on kyseenalaistettu, sillä Birungin ja muiden (2015) tutkimus toteaa, että opetusmateriaalissa on ollut myös tyttöjen seksuaalisuutta koskevia negatiivisia asenteita vahvistavia osuuksia.

Miten opetus toteutuu käytännössä, on myös ollut tutkijoiden huolenaite, sillä jotkin opettajat ovat todenneet tuntevansa olonsa epämuikavaksi puhuessa kyseisistä aiheista, ja jotkin vanhemmat pitävät seksuaalitetouden opetusta paheellisena. Lisäksi stigma ikätovereiden keskuudessa on raskas henkinen taakka, jonka vuoksi tytöt eivät välttämättä ole innokkaita palaamaan kouluun synnytettyään. Ympäröivällä yhteisöllä on siis merkittävä rooli tyttöjen kouluun paluussa ja terveystietämyksessä. (Birungi, ym., 2015)

Teiniraskaudet, aikaiset avioliitot ja alhaisen koulutuksen tason aiheuttama tiedonpuute, vaikuttavat suoraan maan väestönkasvuun ja terveysongelmiin. Kun tyttöjen merkittävimmät haasteet (aikainen raskaus ja avioliitto, koulun keskeyttäminen ja köyhyys) toimivat noidankehässä, eivät ongelmat kuten sukupolvesta toiseen periytyvä köyhyys tai seksuaali- ja lisääntymisterveyden ongelmat häviä.

Tyttöjen tulevaisuus: Naisten poliittinen osallisuus

Korkeammalla tasolla naisten osallisuus politiikasta on heikolla pohjalla. Naistenasioiden vahvimmat ajajat tulevat kansalaisyhteiskunnan riveistä tai yksittäisiltä kansanedustajilta, eivätkä naisasioidenvaliokunnasta (Chiweza; Wang; & Maganga, 2016). Naisten edustus voi olla myös 'päälle liimattua' – heidän roolinsa puolueiden sisällä on usein esimerkiksi tapahtumissa esiintyminen ja vieraiden vastaanottaminen puhumisen ja johtamisen sijaan (Kayuni & Chikadza, 2016).

Poliittinen edustus ensisijaisena tavoitteena voi analyysien mukaan johtaa kärjistettyyn näkemykseen, jossa naisten asiat ja sukupuolikysymykset nähdään vain naisille merkittävänä ja naisten hoidettavina muutoksina, eikä kaikkien hyvinvoinnin ja kaikkien sukupuolien oikeuksia ajavana. Tätä esimerkiksi Chasukwan (2016) analyysin mukaan edustaa se, että naisten, lasten ja vammaisten asioiden ministeri on aina ollut nainen. Lisäksi, Chasukwan (2016) mukaan naisasioiden ministeriö keskittyy enemmän ulkopuolisten rahoittajien miellyttämiseen kuin omiin projekteihinsa, rahoituksen menettämisen pelossa. Tällöin kansalaiset vieraantuvat valtion palveluista, sillä rahoittajien valvonnassa tapahtuvat hankkeet keskittyvät tarkoille alueille ja ryhmille. Ihmisten mielikuva naisista johtajina ei ole positiivinen, mistä kertoo esimerkiksi Lora-Kayambazinthun & Shamen (2016) analyysi vuoden 2014 vaalikampanjoinneista, joissa Joyce Bandan vastaehdotukset ja media muodostivat hänen sukupuolestaan negatiivisen tekijän. Paikallispolitiikan tasolla naisten edustus on vähäistä ja siinä on huomioitu puutteita: Viroissa olevat naiset eivät saa riittävästi tietoa tehtävistään ja toimintamahdollisuuksistaan. (Chiweza A. L., 2016) Niinpä, kansalaisyhteiskunnan toimijat ovatkin pyrkineet jakamaan kunnallispolitiikassa mukana oleville naisille tietoa heidän toimintaympäristöstään ja toimenkuvastaan. Kuten edellä on selitetty, negatiiviset mielikuvat naisista johtoasemissa näkyvät myös siinä, miten nuoriin tyttöihin ja heidän tulevaisuuteensa suhtaudutaan. Lisäksi toisen asteen opettajista vain kolmasosa on naisia, mikä tarkoittaa vähäisiä naisesikuvia tytöille (McConnell & Mupuwaliywa, 2016).

6.3 Vammaisten ihmisten asema Malawissa

Malawi on allekirjoittanut ja ratifioinut YK:n vammaissopimuksen (the Convention on the Rights of People with Disabilities) ja vammaisten ihmisten oikeuksiin ja tasavertaisiin mahdollisuuksiin pyrkiviä lakeja on myös kansallisella tasolla. Näistä tärkeimmät ovat *the Disability Act* vuodelta 2012, joka oli sisältönsä puolesta merkittävä edistysaskel aiempaan lainsäädäntöön verrattuna, sekä *National Policy on the Equalisation of Rights for Persons with Disabilities* vuodelta 2006, joka on *Disability Actia* laajempi, vammaisten realiteetteja Malawissa käsittelevä dokumentti. *The Disability Act* takaa vammaisille ihmisille oikeuden koulutukseen kaikilla asteilla sekä heidän erityistarpeensa huomioimisen muiden linjausten ja ohjelmien suunnittelussa. Lisäksi heidän yhteiskunnallinen asemansa tiedostetaan peruskoulun jälkeisissä opinnoissa, mikä tarkoittaa, että vammaisten ihmisten jatkokoulutusta tulisi tukea rahallisesti. Vammaisten ihmisten syrjiminen

koululaitoksissa on myös kielletty ja kirjattu rangaistavaksi teoksi. Kaikesta huolimatta, lakeja ei kuitenkaan implementoida käytännön tasolla riittävästi. (Hagen, 2016)

National Policy on the Equalisation of Rights for Persons with Disabilities -dokumentissa huomioidaan vammaisuuden lääketieteellinen sekä sosiaalinen määritelmä. Vammaisuuteen liittyvät stigmat, syrjintä ja tiedonpuute nähdään siis myös esteenä vammaisten ihmisten yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Lisäksi määritelmiin lasketaan niin fyysiset kuin psyykkisetkin vammat. Hummelin ja muiden (2016) tekemien huomioiden mukaan inklusiivisen koulutuksen implementointisuunnitelmat kuitenkin keskittyvät enemmän kuulo-, aisti- ja näkövammaisten haasteisiin. (Hummel;Engelbrecht;& Werning, 2016)

Vammaiset ihmiset ovat epäoikeudenmukaisessa asemassa erityisesti työllisyyden, koulutuksen ja terveydenhuollon saralla. 2000-luvun alkupuoliskolla arvioiden mukaan 35 % yli 5-vuotiaista vammaisista ihmisistä ei ollut koskaan käynyt koulua (Loeb & Eide, 2004). Tilastoinnin puutteen vuoksi tämänhetkisestä tilanteesta on vaikea saada tarkempaa tietoa. Suunnitelma parempien tilastojen ja kuvauksien saamiseksi onkin yksi nykyisen lainsäädännön puutteista. Vuoden 2008 väestönlaskennan arvio vammaisväestön määrästä oli kuitenkin hieman alle 500 000 ihmistä, joista suurin osa eli maaseudulla (National Statistics Office, 2008). Vammaisten ihmisten asemaan vaikuttavat myös muut sosioekonomiset tekijät, kuten sukupuoli, asuinalue ja tulotaso. Maaseudulla asuvat, köyhästä perheestä tulevat, tai esimerkiksi orvot, tytöt jäävät todennäköisemmin ilman koulutusta kuin kaupungissa asuvat vammaiset poikalapset. Maaseudun kontekstissa haasteita luovat pitkät välimatkat erityisesti ihmisille, joiden vammat ovat fyysisiä sekä erityisopettajien puute: osissa kouluista on ainoastaan kiertäviä erityisopettajia, jotka matkaavat koulusta toiseen. Erityisopettajat saattavat myös olla erikoistuneita vain yhteen vammaisuuden osa-alueeseen, esimerkiksi näkövammaisuuteen, jolloin heidän taitonsa avustaa esimerkiksi oppilasta, jolla on kognitiivisia häiriöitä, on puutteellinen.

Merkittävimmät haasteet vammaisille ihmisille ja ennen kaikkea vammaisille lapsille ja nuorille aiheutuvat resurssien puutteesta: Erityisopettajia on maassa aivan liian vähän, välineitä kuten kuulolaitteita ja kunnollisia pyörätuoleja ei ole köyhimpien saatavilla, pistekirjoituksella tehdyt oppimateriaalit eivät ole riittäviä ja yhteisöiltä puuttuu tarvittava tieto vammojen ymmärtämiseen

ja niiden huomaamiseen. Vammaisuus, joka ei näy ulospäin, on vaikea huomata isoissa luokkahuoneissa, ja saatetaan tulkita esimerkiksi huonoksi käytökseksi.

Tiedonpuute, ymmärrys ja sosiaalinen stigma ovat merkittävä osa vammaisten ihmisten kohtaamia haasteita. Joissain tapauksissa esimerkiksi erityisopetusta on ollut saatavilla, mutta vammaisen ihminen tai hänen perheensä ei ole ollut mahdollisuudesta tietoinen. Lisäksi myös konkreettiset haasteet, kuten koulurakennuksien ja koulumatkojen esteellisyys ovat merkittäviä. Vammaisiin ihmisiin liitettyihin stigmoihin liittyy usein taikauskoa ja väärinymmärrystä. Vammaisten ihmisten työkykyä aliarvioidaan työnantajien suunnalta, minkä vuoksi työllisyys on vähäistä. (Hagen, 2016)

Vammaisten ihmisten oikeuksia edistäviä järjestöjä on Malawissa useampia ja järjestöillä on myös kattojärjestö FEDOMA – Federation of Disability Organisations in Malawi, joka saa tukea mm. Noradilta.

Lainatut lähteet

- African Development Bank. (2015). Africa's Youth in the Labour Market. *Africa Development Report: Growth, Poverty and Inequality Nexus: Overcoming Barriers to Sustainable Development*, 113–146. Retrieved Maaliskuu 27, 2017, from https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/ADR15_chapter_5.pdf
- African Development Bank Group. (2016). *Malawi Economic Outlook*. Retrieved Helmikuu 16, 2017, from <https://www.afdb.org/en/countries/southern-africa/malawi/malawi-economic-outlook/>
- Amnesty International. (2016). *Malawi Annual Report 2015/2016*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/malawi/report-malawi/>
- Birungi, H., Undie, C.-C., MacKenzie, I., Katahoire, A., Obare, F., & Machawira, P. (2015). *Education Sector Response to Early and Unintended Pregnancy: A Review of Country Experiences in Sub-Saharan Africa*. STEP UP and UNESCO Research Report. Retrieved from http://www.popcouncil.org/uploads/pdfs/2015STEPUP_EducSectorResp.pdf
- Chasukwa, M. (2016). *The Gender Machinery Women in Malawi's Central Government Administration*. Bergen: Chr. Michelsen Institute (CMI Brief). Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.cmi.no/publications/5880-the-gender-machinery-women-in-malawis-central>
- Chijere Chirwa, W. (2014). *Malawi: Democracy and Political Participation*. AfriMAP and the Open Society Foundation for Africa. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from http://www.osisa.org/sites/default/files/afri-map_malawi_democracy_political_participation_0.pdf
- Chiweza, A. L. (2016). *Women in Local Government. A Potential Arena for Women's Substantive Representation*. Bergen: Chr. Michelsen Institute. Retrieved Maaliskuu 7, 2017, from <https://www.cmi.no/publications/5930-women-in-local-government-potential-malawi>
- Chiweza, A., Wang, V., & Maganga, A. (2016). *Acting jointly on behalf of women? The cross-party women's caucus in Malawi*. Bergen: Chr. Michelsen Institute (CMI Brief vol. 15 no. 8). Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.cmi.no/publications/5820-acting-jointly-on-behalf-of-women>
- CIVICUS Monitor. (2017, Helmikuu). *CIVICUS Monitor: Malawi*. Retrieved from <https://monitor.civicus.org/country/malawi/>
- CONGOMA. (2016, Joulukuu 29). "A Ride on A Bumpy Road" *CHRR Assessment of Government Performance in 2016: A Governance and Human Rights Perspective*. Retrieved Maaliskuu 3, 2017, from Council for Non-Governmental Organisations in Malawi: <http://www.congoma.mw/2017/01/06/a-ride-on-a-bumpy-road-chrr-assessment-of-government-performance-in-2016-a-governance-and-human-rights-perspective/>
- Department of Population and Development. (2012). *Why Population Matters to Malawi's Development*. Lilongwe. Retrieved from <http://www.prb.org/pdf12/malawi-population-matters.pdf>
- Dionne, K. Y. (2014, Helmikuu 13). *Donor dependence, donor withdrawal: Implications of Malawi's Cashgate scandal*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from Aid Data: <http://aiddata.org/blog/donor-dependence-donor-withdrawal-implications-of-malawis-cashgate-scandal>

- Dionne, K. Y., & Horowitz, J. (2016). The Political Effects of Agricultural Subsidies in Africa: Evidence from Malawi. *World Development*(Vol. 87), 215–226.
doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.06.011>
- Dizon-Ross, R. (2014, Helmikuu 28). *Parents' perceptions and children's education: Experimental evidence from Malawi*. Retrieved Maaliskuu 24, 2017, from http://cegadev.org/assets/cega_events/61/1C.3_1C.4_Parental_and_Gendered_Effects_on_Education.pdf
- Formin.fi. (2016). *Alueellinen kehitysyhteistyö*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <http://formin.fi/public/default.aspx?nodeid=49562&contentlan=1&culture=fi-FI#Saharan%20etel%C3%A4npuoleinen%20Afrikka>
- Freedom House. (2015). *Freedom of the Press: Malawi*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2015/malawi>
- Girls Not Brides. (2017, Helmikuu 15). *Malawi: Constitution will no longer allow child marriage*. Retrieved Maaliskuu 3, 2017, from Girls Not Brides: <http://www.girlsnotbrides.org/malawi-constitution-no-longer-allows-child-marriage/>
- Government of Malawi. (2011). *Malawi Growth and Development Strategy II 2011–2016*.
- Government of Malawi. (2015). *Malawi Millenium Development Goals Endline Report*. Retrieved from http://www.mw.undp.org/content/dam/malawi/docs/general/UNDP_MW_EDP_MDG_book_final.pdf
- Hagen, C. (2016, Toukokuu). *Barriers to education for youth with disabilities in Malawi: A qualitative study of policy and practice in urban and rural areas*. Norwegian University of Life Sciences. Retrieved Maaliskuu 24, 2017, from <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2401059/hagen13052016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hajat, A. (2015, Helmikuu 20). *What if Malawi has to cope with another severe flood*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from Africa is a Country: <http://africasacountry.com/2015/02/what-if-malawi-has-to-cope-with-another-severe-flood/>
- Human Rights Watch. (2015, 12 21). *Malawi: Moratorium on Anti-Gay Arrests Reaffirmed*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.hrw.org/news/2015/12/21/malawi-moratorium-anti-gay-arrests-reaffirmed>
- Hummel, M., Engelbrecht, P., & Werning, R. (2016). Developing an Understanding of Inclusive Education in Malawi. (A. E. Werning, Ed.) *Keeping the promise? Contextualizing inclusive education in developing countries*, 29–46.
- ICNL. (2016, Marraskuu 18). *The International Centre for Not-For-Profit Law*. Retrieved from Civic Freedom Monitor: Malawi: <http://www.icnl.org/research/monitor/malawi.html>
- IndexMundi.com. (2016, Elokuu 8). *IndexMundi.com: Malawi Population Pyramid*. Retrieved from http://www.indexmundi.com/malawi/age_structure.html
- International Monetary Fund. (2016, Toukokuu 16). *IMF Executive Board Approves Extension of the Arrangement under the Extended Credit Facility for Malawi*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from IMF Press Release No. 16/222: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2016/pr16222.htm>

- Kamwendo, M. (2014). Malawian Teachers' Perceptions of Gender and Achievement in the Context of Girls' Underachievement. *Girlhood Studies*, 79–96.
- Kayambazinthu, E. (1998). The Language Planning Situation in Malawi. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* Vol. 19 No. 5&6, 369–439.
- Kayuni, H. M., & Chikadza, K. F. (2016). *The Gatekeepers: Political Participation of Women in Malawi*. Bergen: Chr. Michelsen Institute (CMI Brief vol. 15 no. 12). Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.cmi.no/publications/5929-gatekeepers-political-participation-women-malawi>
- Khan, A., & Mupuwaliywa, M. (2016). *Providing Out-of-School Adolescent Girls with Skills: Situation Analysis for Malawi*. The World Bank Group. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/419331468195549605/pdf/106482-BRI-ADD-DOI-SERIES-PUBLICATION-DATE-AUTHORS-PUBLIC.pdf>
- Kukutschka, R. M. (2014). *Overview of Corruption in Malawi*. Transparency International. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from https://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Country_Profile_Malawi_2014.pdf
- Loeb, M., & Eide, A. H. (2004). *Living Conditions Among People with Disabilities in Malawi. A National Representative Study*. Oslo: SINTEF. Retrieved Maaliskuu 27, 2017, from <http://siteresources.worldbank.org/DISABILITY/Resources/Regions/Africa/311048-1259615680723/LCMalawi.pdf>
- Lora-Kayambazinthu, E., & Shame, E. K. (2016). *A Different Yardstick: The Gendered Political Discourse in Malawi*. Bergen: Chr. Michelsen Institute (CMI Brief vol. 15 no. 5). Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.cmi.no/publications/5793-a-different-yardstick>
- McConnell, C., & Mupuwaliywa, M. (2016). *Keeping Girls in School: Situation Analysis for Malawi*. The World Bank. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/24557/K8730.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Ministry of Persons with Disabilities and the Elderly. (2006). *National Policy on Equalisation of Opportunities for Persons with Disabilities*. Lilongwe: The Government of Malawi. Retrieved from <http://www.unesco.org/education/edurights/media/docs/687fb3b139cfa5aea52884d83d399a6ce4db476.pdf>
- Ministry of Youth and Sports. (2013). *National Youth Policy*. Lilongwe: Republic of Malawi. Retrieved Maaliskuu 23, 2017, from http://www.youthpolicy.org/national/Malawi_2013_National_Youth_Policy.pdf
- Mussa, R. (2016). *Labour market transitions of young women and men in Malawi: Results of the 2014 school-to-work transition survey*. Work4Youth Publication Series No. 35. Geneva: International Labour Office.
- National Statistics Office. (2008). *The 2008 Population and Housing Census Main Report*. Retrieved from http://www.nsomalawi.mw/images/stories/data_on_line/demography/census_2008/Main%20Report/Census%20Main%20Report.pdf
- National Statistics Office. (2012, 9). *Third Integrated Household Survey (IHS3) 2010/2011*. Retrieved from http://www.nsomalawi.mw/images/stories/data_on_line/economics/ihs/IHS3/IHS3_Report.pdf

- Ndekha, L. W. (2015). Ambivalence in Interreligious Relations in Malawi: Is an African Model of Interreligious Relations Possible? *Journal of Theology in Southern Africa*, 114–131. Retrieved from https://www.academia.edu/10682091/Ambivalence_in_Interreligious_Relations_in_Malawi_Is_an_African_Model_of_Interreligious_Relations_Possible
- Nield, R. (2015, Helmikuu 25). *Devastation and disease after deadly Malawi floods*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from Al Jazeera: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/02/devastation-disease-deadly-malawi-floods-150225070745817.html>
- OECD. (2016). *Aid at a glance charts*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-data/aid-at-a-glance.htm>
- Population Reference Bureau. (2012). *Malawi Population Data Sheet*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <http://www.mw.one.un.org/wp-content/uploads/2014/04/Malawi-Population-Data-Sheet-2012.pdf>
- Suomen suurlähetystö, Lusaka. (2017). *Suomen kehitysyhteistyö Malawissa ja Zimbabwessa*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <http://www.finland.org.zm/public/default.aspx?nodeid=43359&contentlan=1&culture=fi-FI>
- The Government of Malawi & UNDP. (2015). *Scaling-up Early Warning Systems and Use of Climate Information in Malawi – Feasibility Assessment*.
- The Government of Malawi. (2012). *Gender Equality Act*. Lilongwe.
- The Government of Malawi. (2012). *The Disability Act*. Retrieved Maaliskuu 24, 2017, from <http://www.malawilii.org/mw/legislation/act/2012/10>
- The Government of Malawi. (2014). *National Plan of Action to Combat Gender-Based Violence in Malawi 2014–2020*. Ministry of Gender, Children, Disability and Social Welfare.
- The Government of Malawi. (2015). *National Gender Policy*.
- The Malawi Vulnerability Assessment Committee. (2016). *National Food and Nutrition Security Forecast: April 2016 to March 2017*. Retrieved from Bulletin No. 12/16 Volume 1: http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp285528.pdf?_ga=1.185789036.478734793.1486724608
- The Ministry of Gender, C. D. (2014). *Violence Against Women and Young Children in Malawi: Findings from a National Survey 2013*. Lilongwe, Malawi: The Government of Malawi.
- The World Bank Group. (2014). Net ODA received (% of GNI): Malawi. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.GN.ZS?locations=MW>
- The World Bank Group. (2017, Tammikuu 23). *Malawi Overview*. Retrieved from The World Bank: <http://www.worldbank.org/en/country/malawi/overview>
- The World Factbook. (2017). *Malawi*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mi.html>
- The World Health Organization. (2015). *Malawi*. Retrieved from WHO.int: <http://www.who.int/countries/mwi/en/>

- THL – Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2016, Kesäkuu 28). *Terveydenhuollon menot ja rahoitus 2014*. Retrieved from <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/sosiaali-ja-terveydenhuollon-talous/terveydenhuollon-menot-ja-rahoitus>
- UN. (2017, 2 16). *United Nations: Malawi Country Profile*. Retrieved Helmikuu 16, 2017, from <http://www.mw.one.un.org/country-profile/>
- UN AIDS. (2015). *Malawi*. Retrieved Helmikuu 17, 2017, from <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/malawi>
- UN Aids. (2015). *UN AIDS: Tanzania*. Retrieved from <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/unitedrepublicoftanzania>
- UN Data. (2017, 2 16). *UN Data: Finland*. Retrieved Helmikuu 16, 2017, from <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=FINLAND>
- UNDP. (2015). *Human Development Report 2015, Briefing Note: Malawi*. United Nations Development Programme. Retrieved Helmikuu 16, 2017, from http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/MWI.pdf
- UNDP. (2017, 2 16). *UNDP Human Development Reports: Malawi*. Retrieved Helmikuu 16, 2017, from <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/MWI>
- Wang, V. (2016). *Ending child marriages – new laws bring progress but hurdles remain*. Bergen: Chr. Michelsen Institute. Retrieved Maaliskuu 28, 2017, from <https://www.cmi.no/publications/5802-ending-child-marriages-new-laws-progress-malawi>